

Huisregels poppodia en clubs tegen fotograferen en filmen

Prince en de Negende van Mahler

Bjorn Schipper

Onlangs ontstond ophef over de uitzetting van enkele toeschouwers tijdens twee ingelaste concerten van Prince¹. Zij waren door beveiligers betrapt op het maken van foto's en filmpjes van het optreden van *His Royal Badness*. Het gerucht gaat zelfs dat een journalist werd aangesproken op het gebruik van zijn Moleskine notitieboekje². En recent verstoorde een man de uitvoering van de Negende symfonie van Mahler in de Grote Zaal van Het Koninklijk Concertgebouw door achter elkaar ongeveer twintig foto's te maken. Zowel musici, dirigent als toeschouwers hadden last van de steeds weer fel knipperende *auto focus assist lamp* op het fototoestel van de man³. Beide incidenten doen de vraag rijzen hoe om te gaan met fotograferende en filmende bezoekers in clubs, poppodia en concertzalen. In deze bijdrage zet ik uiteen dat het op correcte wijze hanteren van huisregels en bezoekersvoorwaarden een must is om gebruik van smartphones en andere foto- en filmapparatuur in goede banen te leiden.

Paradiso en Het Koninklijk Concertgebouw

Alvorens in te gaan op de juridische aspecten, eerst terug naar Paradiso en Het Koninklijk Concertgebouw. Hoe zijn zij georganiseerd op het punt van gebruik door bezoekers van bijvoorbeeld mobiele telefoons. Tijdens beide verrassingsconcerten van Prince zijn mensen uitgezet, zijn mobiele telefoons doorzocht en is beeldmateriaal op last van de beveiliging verwijderd. Voor aanvang van beide concerten zijn in Paradiso posters gecommuniceerd met daarop de tekst: “NO PHOTOS PLEASE with any kind of camera including phones. Guests who don't comply with the rules will be removed from the show.” Op zichzelf zou dan voor toeschouwers duidelijk moeten zijn dat het niet toegestaan is om tijdens de shows foto's te maken. De huisregels van Paradiso zijn tevens op haar website gepubliceerd en bevatten de volgende regels: “Iedereen die Paradiso

betreedt is verplicht om de aanwijzingen van het personeel op te volgen. (...) Het is niet toegestaan zonder toestemming te fotograferen en/of video- en/of geluidsopnamen te maken. (...) Bij overtreding van de huisregels wordt de toegang ontzegd zonder restitutie van entreegeld.” Al met al zou voorafgaande aan een bezoek aan Paradiso voldoende duidelijk moeten zijn dat het maken van foto's en filmpjes tijdens optredens niet is toegestaan. Dat normaal gesproken niet zo streng gehandhaafd wordt als tijdens de concerten van Prince maakt dit niet anders.

De huisregels van Het Koninklijk Concertgebouw zijn als bezoekersvoorwaarden op haar website gepubliceerd en luiden als volgt: “Rondom en tijdens het concert: omwille van de concentratie van de musici is het tijdens concerten niet toegestaan om audio-, video-

en foto-opnamen te maken. Uit respect voor musici en overige bezoekers verzoeken wij u gedurende een concert uw mobiele telefoon op 'stil' te zetten.” Op bezoek aan Het Koninklijk Concertgebouw zijn tevens de Algemene bezoekersvoorwaarden van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties van toepassing. In deze bezoekersvoorwaarden staat onder meer: “4.4. Het is Bezoeker verboden om zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de directie van het Theater, foto-, video-, film-, geluids- en andere opnameapparatuur in het Gebouw bij zich te hebben of genoemde apparatuur zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de directie van het Theater te gebruiken. Telefoon toestellen of andere middelen van draadloze communicatie moeten voor het betreden van het Gebouw buiten gebruik gesteld worden. De als zodanig kenbare functionarissen van het Theater zijn bevoegd

om afgifte te vorderen van eventueel aangetroffen apparatuur en deze gedurende het verblijf van de Bezoeker in het Gebouw in bewaring te nemen. Bij weigering van medewerking kan de Bezoeker de (verdere) toegang tot het Gebouw worden ontzegd, zonder dat de Bezoeker enige aanspraak kan maken op restitutie van de prijs van het toegangsbewijs.”

Juridisch kader: auteursrecht, naburige rechten en portretrecht

In beginsel kan iedereen zich vrij bewegen in Nederland en dat is maar goed ook. Bezoek aan een voetbalwedstrijd, optreden of concert lijkt in zoverre ook vrij, zij het dat hiervoor vaak wel eerst een entreebewijs gekocht moet worden. Het maken van audio/visuele opnamen tijdens optredens en de verspreiding hiervan via internet (o.a. YouTube) en social media (o.a. Face-

book, Twitter, Instagram, flickr en tumblr) kan strijdig zijn met het auteursrecht, portretrecht en naburige rechten⁴. Het *maken* van audio/visuele opnamen door bezoekers met een mobiele telefoon hoeft – los van eventuele huisregels van de locatie – op zichzelf auteursrechtelijk geen probleem op te leveren indien de opnamen zonder commercieel oogmerk worden gemaakt en reproductie zich uitsluitend beperkt tot eigen oefening, studie of gebruik. Het verder verspreiden van deze opnamen is alleen toegestaan binnen een ‘eigen’ besloten familie- of vriendenkring of een daaraan gelijk te stellen kring van personen. Externe verspreiding kan aldus wel een probleem opleveren.

Portretrechtelijk zal het gaan om een belangenafweging tussen het commerciële portretrecht van de artiesten – zij hebben doorgaans een verzilverbare populariteit die zij zelf onder eigen voorwaarden commercieel kunnen exploiteren – en het recht van de bezoekers om de door

hen gemaakte foto's en filmpjes in het kader van de informatievrijheid te mogen delen met anderen. Het is naar huidig Nederlands portretrecht in ieder geval niet zo dat een artiest een absoluut portretrecht heeft waarvoor ieder ander recht – zoals de informatievrijheid – zou moeten wijken⁵. Dit impliceert dat als een artiest zich tegen de verdere verspreiding van zijn portret zou willen verzetten, hij een redelijk belang zal moeten aanvoeren – zoals genoemde verzilverbare populariteit – welk belang bij de rechter altijd eerst nog afgewogen zal worden tegen het belang van de gebruiker van het artiestenportret. Het eigen gebruik binnen de ‘eigen’ besloten kring van een tijdens een optreden gemaakt artiestenportret zal niet snel een portretrechtinbreuk opleveren.

Van inbreuk op naburige rechten zou sprake kunnen zijn indien een audio/visuele opname van een optreden gemaakt door een bezoeker gebruikt en verspreid

- ingezonden mededeling -

Handwritten-style logo

Nederlands Fluit Genootschap

Vereniging van beroeps- en amateurfluitisten in Nederland en België

Workshops • Symposia • Fluitbeurzen
Docentendagen • Reparatiecursussen
Samenspeeldagen • Fluitorkestendagen

- Tijdschrift FLUIT 4x per jaar
- Ledenkortingen op cd's, boeken en concerten
- En ontvang de nieuwe NFG-cd gratis

Postbus 75830, 1070 AV Amsterdam info@nfg-fluit.nl www.nfg-fluit.nl

wordt buiten de 'eigen' besloten kring, gelijk het auteursrecht.

Boekingscontracten

Artiesten worden doorgaans voor optredens geboekt via boekingskantoren- of agenten. De gemaakte afspraken worden dan vastgelegd in een boekingscontract, met inbegrip van een eventueel verbod op het maken en verspreiden van audio- en/of visuele opnamen, op welke manier dan ook. Artiesten leggen het de promotors en/of organisatoren van evenementen contractueel op om ervoor te zorgen dat geen foto's, *bootlegs* en filmpjes van het optreden worden gemaakt. Het is aan de promotors en/of organisatoren om deze verplichtingen te communiceren met de locaties waar de optredens plaatsvinden. Naast auteurs-, portret- en naburrechtelijke motieven kunnen er aldus ook contractuele *incentives* bestaan om streng toe te zien op gebruik van mobiele telefoons e.d.

Huisregels clubs, poppodia en concertzalen

Om niet in een discussie te geraken over wat wel en niet is toegestaan onder het auteurs- en portretrecht en naburige rechten, is het voor de promotors, evenementenorganisatoren en locaties waar optredens worden gegeven een must om heldere voorwaarden te stellen aan het gebruik van mobiele telefoons en het maken van audio/visuele opnamen. Belangrijk is dat deze huis- of gedragsregels vooraf kenbaar worden gemaakt aan de bezoekers, bij voorkeur door voor of bij de aankoop van het entreebewijs instemming te vragen voor de toepasselijkheid van deze huisregels. Bij online-verkoop van kaartjes is het aanvinken van een vakje voor de toepas-

selijkheid van dit 'huisrecht' de geijkte methode. Wel is van belang dat de bezoeker tegelijkertijd de mogelijkheid is geboden de set huisregels ergens te kunnen inzien, bijvoorbeeld via een speciale hyperlink of in een apart kader op de website. Het pas na de aankoop kenbaar maken van huisregels is niet aan te bevelen omdat dan twijfels kunnen ontstaan over de toepasselijkheid ervan. Hetgeen niet wegneemt dat het (blijven) communiceren van de huisregels op websites, banners, bordjes, kaartjes, posters en pictogrammen rondom evenementen de preventieve werking ervan zullen versterken. Het gaat immers om het in goede banen leiden van bijvoorbeeld gebruik van mobiele telefoons.

Toekomst: naar een nieuwe 'oude' moraliteit?

Los van genoemde juridische aspecten is het moreel de vraag of het een goede ontwikkeling is dat het publiek drukker lijkt te zijn met het maken van foto's en filmpjes dan met genieten in de vorm van luisteren, dansen, klappen en meezingen. In zoverre zet de smartphone de 'echte' concertervaring⁶ onder druk. Om dit tegen te gaan zou de roemruchte Berlijnse technotempel Panoramabar/Berghain tot voorbeeld kunnen dienen. Het adagium *'Wat binnen is, blijft binnen. Buiten is anders'* staat daar hoog in het vaandel⁷. Gegeven ook het strenge deur- en toelatingsbeleid van de markante gastheer/portier Sven Marquardt laten de bezoekers – eenmaal binnen – het wel uit hun hoofd om foto's of filmpjes te maken van de optredens van DJ's. Panoramabar/Berghain zou in dat opzicht voor Prince bij uitstek een geschikte locatie zijn om op te treden.

Bjorn Schipper is advocaat bij Bousie advocaten in Amsterdam

1 Zie onder meer C.J. Knijff, *'Wie Prince fotografeert, moet weg. Amerikaanse popartiest laat toeschouwers de zaal uitzetten tijdens concert'*, Het Parool, 12 augustus 2013.

2 Hip-hop journalist Saul van Stapele (o.a. Nrc). Later is deze actie in de media weer genuanceerd.

3 Zie onder meer E. Voermans, *'Fotograferende man helpt Mahlers Negende om zeep'*, Het Parool, augustus 2013.

4 Ik schreef hier al eens over in de Ntb Boekingsgids: *'Doe-het-zelf exploitatie. Het zelfstandig vastleggen en verspreiden van werken via nieuwe media'*, p. 161-165, 2e herziene druk, 2007.

5 Dit is onlangs bevestigd in de zaak van Johan Crujff tegen uitgeverij Tirion. HR 14 juni 2013, IEPT20130614 (Crujff/Tirion).

6 Ook wel 'ceremonie' genoemd. Zie *'Verban de smartphone van de dansvloer'*, DJB 11 januari 2012 (www.djbroadcast.nl).

7 Zie ook *'De wereld die Berghain' heet'*: <http://berlijninfo.nl/index.php/uitgaan/29-artikelen/266-de-wereld-die-berghain-heet>.